

بانکداری توسعه چند جانبه

حفظ اله سلطان محمدی

- تأمین مالی بلاعوض که برخی بانک های توسعه ای چند جانبه برای همکاری های فنی، خدمات مشاوره ای و یا تدارکات پروژه ای ارائه می کنند.

چند بانک و صندوق دیگر که به تدارک وام برای کشورهای در حال توسعه اشتغال دارند، مؤسسات توسعه چند جانبه نامیده می شوند و اغلب به عنوان سایر مؤسسات مالی چند جانبه (MFIs) (۲) گروه بندی می شوند. این مؤسسات به لحاظ ساختار عضویت و مالکیت یا تمرکز آنها بر بخش ها یا فعالیت های خاص با بانک های توسعه ای چند جانبه تفاوت دارند. از میان این مؤسسات می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- کمیسیون اروپایی (EC) و بانک سرمایه گذاری (EIB)
- صندوق بین المللی توسعه کشاورزی (IFAD) اروپایی
- صندوق توسعه ای اروپای شمالی (NDF) و بانک سرمایه گذاری شمال اروپا (NIB)
- صندوق اوپک برای توسعه بین المللی

تعدادی از بانک های درون منطقه ای هم که با اهداف توسعه ای تأسیس شده اند، به عنوان بانک های چند جانبه طبقه بندی می شوند. زیرا این بانک ها به گروهی از کشورها تعلق دارد. بانک توسعه منطقه کارائیب (CDB)، بانک مرکزی آمریکایی برای ادغام اقتصادی (CABEI) بانک توسعه شرق آفریقا (EADB) و بانک توسعه غرب آفریقا (BOAD) از جمله بانک هایی هستند که می توانند در

بانک توسعه چند جانبه (MDBs) (۱) آژانس های بین المللی مستقلی هستند که به تأمین مالی برنامه های توسعه ای و تدارک مشاوره های اقتصادی و اجتماعی در فعالیتهای توسعه ای کشورهای در حال توسعه می پردازند. این بانک وجوه را از بازارهای سرمایه یا با مشارکت و همراهی با دولت های کشورهای توسعه یافته استقراض می کنند. بانک های توسعه ای چند جانبه با مدیریت و کارکنان در سطح بین المللی اداره می شوند. این بانک ها تحت نظارت و سرپرستی هیأت های مدیره منتخب دولت کشورهای عضو بانک قرار دارند. بانک های توسعه ای بین المللی چند جانبه از عضویت گسترده ای که در برگیرنده همه کشورهای در حال توسعه استقراض کننده و همه کشورهای توسعه یافته اعطاء کننده وام ها هستند، برخوردار می باشند. هر یک از این بانک ها از موقعیت حقوقی و عملیاتی مستقل، با مأموریت های مشابه و تعداد قابل توجهی اعضای مشترک برخوردارند. بانک های توسعه چند جانبه منابع مالی خود را به طور عمده با استفاده از ابزارهای زیر تأمین می کنند:

- وام های بلند مدت مبتنی بر نرخ های بهره بازار: این بانک ها از بازارهای سرمایه بین المللی استقراض می کنند و با وام دهی مجدد، وجوه حاصل را به دولت های کشورهای در حال توسعه قرض می دهند. - وام های خیلی بلند مدت (اعتبارات مدت وار معمول) با نرخ های بهره کمتر از نرخ بهره بازار: این وام ها از محل کمک های مستقیم کشورهای اعطا کننده به دولت ها تأمین مالی می شود.

این طبقه بندی قرار گیرند.

در خصوص پیشینه بانک های توسعه چند جانبه نکته قابل ذکر این است که این بانک ها با هدف راهبری رفع فقر، بر به کارگیری مؤثر منابع مالی برای ارتقای رشد اقتصادی و بالابردن سطوح درآمدی در کشورهای استقرای کننده تأکید کرده اند در سال های دهه ۱۹۷۰ و دهه ۱۹۸۰ بانک های توسعه چند جانبه بر پروژه های طراحی شده با هدف گذاری مستقیم افراد نیازمند تأکید بیشتری کرده اند. با این وجود، در طول دو دهه گذشته مجدداً بیشترین تأکید بر فعالیت هایی قرار گرفت که موجبات رشد اقتصادی را فراهم می آورد. در سال ۱۹۹۱ بانک جهانی یک راهبرد دو بخشی را با هدف از میان برداشتن بدترین اشکال فقر در کشورهای در حال توسعه تا سال ۲۰۰۰ مورد توجه قرار داد. قسمت اول این راهبرد بر ضرورت رشد فزاینده این کشورها تأکید داشت. بر این اساس بانک جهانی کشورها را به اتخاذ سیاست ها و اقداماتی تشویق می کند که منجر به یک رشد اقتصادی پایدار و تأمین مالی هزینه بازسازی صنایع و سایر تسهیلات ضروری شود. بخش دوم، بیانگر آن است که رشد اقتصادی می باید با صراحت با برنامه های مربوط به رفع فقر منجر شود. و اطمینان حاصل شود که افراد فقیر هم برای رشد اقتصادی مشارکت می کنند و هم از آن منتفع می شوند.

شرکت ها با بستن قراردادهای در پروژه های عمومی بخش دولتی مثل پروژه راه ها، فرودگاه ها و طرح های آبیاری و غیره از بانک های توسعه چند جانبه منتفع می شوند. اگرچه دولت ها ۹۰ درصد مخارج پروژه های اساسی زیربنایی را در جهان فراهم می کنند، با این وجود، روندها گویای آن است که پروژه های تقبل شده توسط بخش خصوصی و دولت های تأمین کننده مالی و فراهم کننده تسهیلات، در حال افزایش است. یکی از دلایل این امر آن است که بنگاه های دولتی که قبلاً پروژه های عمومی را به اجرا در آورده اند، خصوصی سازی شده بودند. دلیل دیگر آن است که دولت ها برای پیشبرد انجام امور و تقبل اجرای منابع مالی لازم در اختیار پروژه ها ندارند.

در مورد اهمیت بانک های توسعه ای چند جانبه گفتنی است که از آنجایی که این

بانک ها به عنوان مؤسسات فراملی ایجاد شده اند و از طرف حاکمیت کشورها حمایت

می شوند از اهمیت ویژه ای برخوردارند. به علاوه، خود دولت ها سهامداران این بانک ها، از وظیفه مشترک تسریع امر توسعه در کشوری هستند در حال توسعه برخوردارند که انجام این مهم را از طریق تأمین مالی پروژه ها، حمایت از سرمایه گذاری و تولید سرمایه به پیش

می برند. سیاست های این بانک ها بازتابی از همکاری ما بین کشورها و تأکید بر امر توسعه است و سیاست های مبتنی بر کمک رسانی از طرف کشورهای مؤسس این بانک ها دنبال می شود. همچنین، بانک های توسعه چند جانبه از نقش در بازارهای بین المللی سرمایه برخوردارند. زیرا این بانک ها حجم عظیم وجوهی را دارا هستند که لازم است آن را برای تأمین مالی وام ها به کار بگیرند. به علاوه بانک های توسعه چند جانبه نیروهای قدرتمندی در جامعه بین المللی محسوب می شوند. در سال مالی ۲۰۰۶ این بانک ها ۶۸۷ میلیون دلار آمریکا وام در اختیار کشورهای در حال توسعه گذارده اند. هشت درصد مبلغ یاد شده در شرایط بازار و بر اساس نرخ های جاری بازار و مابقی آن تحت شرایط ترجیحی پرداخت شده است.

تأثیرات انباشته بانک های توسعه ای چند جانبه بر روی رشد اقتصادی، فقر، محیط زیست، و شاخص های اجتماعی توسعه غیر قابل انکار است. برخی امتیازهای مربوط به این بانک ها را می توان چنین بیان کرد:

- این بانک ها مؤسسات تأمین مالی بین المللی هستند که منابع مالی با اهمیتی را برای پروژه های توسعه اجتماعی و اقتصادی تأمین می کنند.

- از بالاترین میزان سلامت پرداخت برخوردار هستند و تضمین شده اند.

- از یک راهبرد ورود به بازار کارآمد و هزینه بهینه سازی شده برخوردار هستند.

- این بانک ها از کارشناسان مجرب و متخصص بهره می گیرند.

- بر تربیت نیروی انسانی و آموزش شغلی تمرکز داشته و برای بخش آموزش خود اهمیت زیادی قائل هستند.

- 1) Multi lateral Development banks (MDBS)
- 2) Multi lateral Financial institutions (MFIS)
- 3) European commission (EC)
- 4) The EUROPEAN Investment Bank (ETB)
- 5) International Fund for Agricultural Development (IFAD)
- 6) The Nordie Development fund
- 7) The Nordie Investment bank
- 8) opec fund